

Tisková zpráva

Míra naléhavosti různých oblastí veřejného života – srpen/září 2023

- ⊙ Nejnaléhavějším problémem je stav veřejných financí, když 71 % dotázaných jeho řešení považuje za velmi naléhavé (deficit státního rozpočtu, úsporné balíčky...). Následuje oblast energetiky (63 %) a (logicky) zachování sociálních jistot (62 %).
- ⊙ Nejméně naléhavá je situace v oblasti nabídky zboží a služeb (20 % odpovědí velmi naléhavé), kultury (14 %) a řešení pandemie COVID-19 (11 %).
- ⊙ K vzestupu naléhavosti došlo u velké většiny dotazovaných položek. Nejvíce u energetiky (o 33 procentních bodů u odpovědi velmi naléhavé), přistěhovalectví (o 24 procentních bodů) a životní úrovně (19 procentních bodů).
- ⊙ Naopak k poklesu naléhavosti došlo jen u tří položek. Jde řešení pandemie COVIDu (o 44 procentních bodů), nezaměstnanost (o 6 procentních bodů) a kulturu (o 3 procentní body u podílu odpovědí „velmi naléhavé“ a dalších 9 procentních bodů u „docela naléhavé“).
- ⊙ Je zjevné, že za názorovými posuny vesměs stojí obavy veřejnosti spojené s vývojem ekonomické, politické a bezpečnostní situace.

Zpracoval:

Milan Tuček

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR

Tel.: 210 310 593

Do svého šetření probíhajícího v srpnu a září 2023 Centrum pro výzkum veřejného mínění zařadilo otázku, v níž obyvatelé ČR hodnotili, jak moc je naléhavé zabývat se vybranými oblastmi veřejného života¹. Otázka byla v minulých letech pokládána s roční periodicitou v únoru či březnu, naposledy byla však dotazována v červenci 2021. Výsledky ukazuje graf 1.

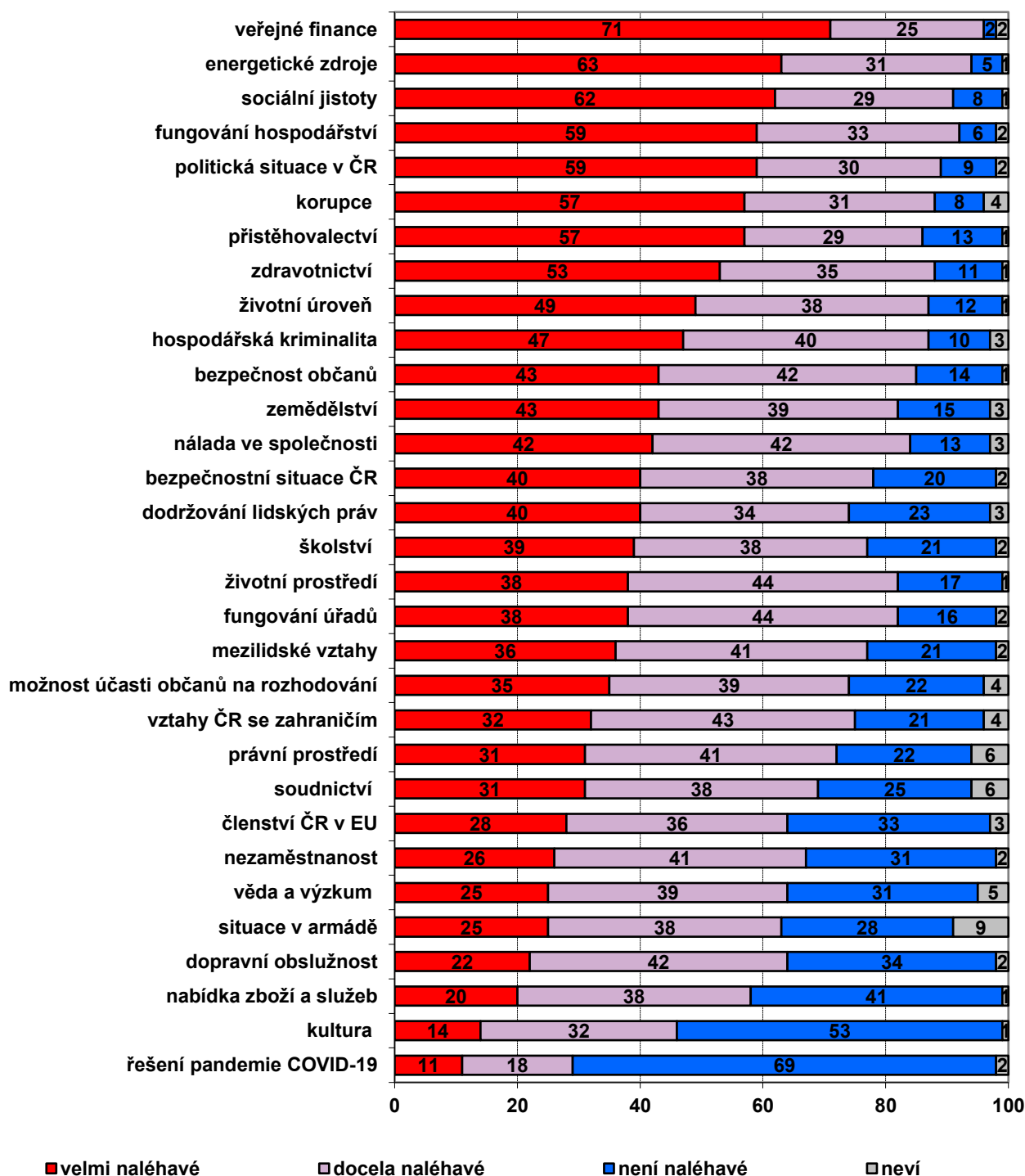
Nejpalčivějším problémem je stejně jako v roce 2021 „stav veřejných financí“ (71 % odpovědí „velmi naléhavé“, vzestup ovšem o dalších 15 procentních bodů – patrně v souvislosti s enormním schodkem státního rozpočtu). Na druhé místo postoupila naléhavost energetické oblasti „zdroje, výroba a distribuce energie“ (63 % odpovědí, vzestup o 33 procentních bodů z 30 %, postup z 20. místa), kde veřejné mínění reflektuje nejen nárůst cen, ale i nutnost orientace na jiné zdroje. Zvýšila se naléhavost „sociálních jistot“ – položka se umístila na třetím místě s 62 % odpovědí „velmi naléhavé“ (vzestup o 17 procentních bodů, posun ze 7. místa). Na čtvrtém a pátém místě jsou „fungování hospodářství“ a „politická situace“ s 59 %. U obou oblastí došlo k vzestupu naléhavosti vyjádřené podílem odpovědí „velmi naléhavé“ o 11, resp. 18 procentních bodů, v druhém případě i k posunu v pořadí o 3 příčky.

Více než polovina respondentů uvádí velkou naléhavost ještě u položek „korupce“ (57 %), „přistěhovalectví“ (57 %) a „zdravotnictví“ (53%).

Na opačné straně pomyslného žebříčku oblastí s dvacetiprocentní „velkou naléhavostí“ stojí „nabídka zboží a služeb“ (20 %), ještě níže ji následuje naléhavost situace v kultuře (14 %) a na poslední místo se propadlo „řešení pandemie COVID-19 (11 %), které v roce 2021 bylo na místě třetím s 55 % naléhavosti.

¹ Znění otázky: „Jak moc je podle Vás naléhavé zabývat se letos v České republice následujícími oblastmi: a) životní prostředí, b) zdravotnictví, c) vztahy ČR se zahraničím, d) školství, e) fungování hospodářství, f) bezpečnost občanů, tzv. obecná kriminalita, g) kultura, h) situace v armádě, i) fungování úřadů, j) sociální jistoty, k) nezaměstnanost, l) soudnictví, m) přistěhovalectví, n) korupce, o) hospodářská kriminalita, p) zemědělství, q) politická situace v ČR, r) možnost účasti občanů na rozhodování o veřejných záležitostech, s) životní úroveň, t) věda a výzkum, u) členství ČR v EU, v) dopravní obslužnost, w) nabídka zboží a služeb, x) dodržování lidských práv, y) právní prostředí, z) celková nálada ve společnosti, aa) meziilidské vztahy, ab) stav veřejných financí, ac) bezpečnostní situace ČR, např. riziko války, teroristického útoku, ad) zdroje, výroba a distribuce energie, ae) řešení pandemie COVID-19.“ Možnosti odpovědí: „není to naléhavé“, „je to docela naléhavé“, „je to velmi naléhavé“ a „nevím“.

Graf 1: Naléhavost zabývání se vybranými oblastmi (v %)

Pozn.: Položky řazeny sestupně podle dosaženého skóre odpovědi „velmi naléhavé“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 28.7. – 25. 9. 2023, 985 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor

Faktorová analýza odhalila sedm faktorů (vzájemně nezávislých), které vyčerpávají 58 % variance všech odpovědí v dané baterii položek. Vzhledem k pouze trojbodové škále odpovědí je užití faktorové analýzy mírně problematické, ale

možné. Výsledné zjištění dokládá, že faktorová struktura smysluplně propojuje převážnou část dotazovaných položek do následujících faktorů:

1. Nálada ve společnosti, mezilidské vztahy, účast na rozhodování (4,5), lidská práva (2), zdravotnictví, zemědělství (2), právní prostředí (2), obecná kriminalita (4,6)
2. Kultura, věda a výzkum, životní prostředí, školství (1).
3. Energie, veřejné finance, fungování hospodářství (4), politická situace (1)
4. korupce, kriminalita hospodářská, přistěhovalectví (6), soudnictví (1), fungování úřadů (2,7)
5. pandemie COVIDu, dopravní obslužnost (2), zboží a služby (2,7), členství v EU (1)
6. armáda (2), bezpečnostní situace
7. sociální jistoty, nezaměstnanost, životní úroveň (3)

Některé oblasti skórovaly ve více faktorech (číslo dalšího faktoru uvádíme v závorce) a jejich vnímání je tudíž ve veřejném mínění víceznačné. Vydělené faktory mají vesměs zřetelnou interpretaci. Jistě k sobě patří vztahy mezi lidmi a nálada ve společnosti, důležitá je zde (byť částečná) spojitost s účastí na rozhodování a s položkami zahrnující právo (1. faktor). Korupce je logicky provázaná s kriminalitou a na ni je vázána obava z přistěhovalectví (4. faktor). Jasná je provázanost sociálních jistot, nezaměstnanosti a životní úrovně (7. faktor). V pátém faktoru se propojily různé oblasti, pro které je charakteristická nízká naléhavost, naopak v třetím faktoru se propojily oblasti s vysokou naléhavostí. Druhý faktor propojuje kulturu, vědu a školství s životním prostředím. Armáda a bezpečnostní situace se vydělily do zvláštního faktoru (6.) nepochybně v souvislosti s hrozbami spojenými s agresí Ruska na Ukrajině.

Vliv věku, vzdělání nebo životní úrovně na rozložení odpovědí v jednotlivých dotazovaných oblastech byl nevýrazný. Vzhledem k současné velice nízké důvěře, které požívá vládní kabinet ve veřejnosti (75 % nedůvěřuje, z toho zcela 42 % rozhodně), stojí za pozornost, jak se v několika vybraných oblastech liší názory voličů vládních, opozičních i neparlamentních stran a těch, kteří nevědí, koho by volili. Volební preference vycházejí z odpovědí na otázku „kterou stranu byste volil, kdyby příští týden byly volby?“. Otázka byla položena těm, kteří nevyloučili svoji účast ve volbách (zhruba 75 % dotázaných).

Tabulka 1. Naléhavost prvních pěti oblastí z grafu 1 podle stranických preferencí a nedůvěry k vládě (% odpovědí „je to velmi naléhavé“)

	Vládní strany	Parlamentní opozice	Ostatní strany	Neví, koho by volil	Nevolil by	Zcela nedůvěřuje vládě
Veřejné finance	71	79	84	70	60	82
Energetické zdroje	65	72	72	53	60	72
Sociální jistoty	58	70	69	55	62	70
Fungování hospodářství	57	68	63	56	50	60
Politická situace	51	71	70	55	54	78
Zastoupení voličských skupin + % zcela nedůvěřuje	17	24	9	24	25	42
% nedůvěry k vládě ve voličských skupinách	42	94	76	73	80	

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 28.7. – 25. 9. 2023, 985 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor

Jak dokládají uvedená procenta v tabulce 1, voliči vládních stran se ve všech položkách liší od ostatních voličů (opozice i neparlamentní strany) – nejvíce v naléhavosti řešení „politické situace“ a v naléhavosti udržení „sociálních

jistot“ (20, resp. 12 procentních bodů). Ti, kteří vládě zcela nedůvěřují, naléhavost řešení „politické situace“ uvádějí v 78 %, což je ještě o 7 procentních bodů více než voliči opozice.

Již v komentáři k prvnímu grafu jsme zmiňovali, k jakým posunům v názorech došlo od posledního šetření v roce 2021. Celkově lze říci, že s výjimkou „nezaměstnanosti“, „kultury“ a „řešení COVIDu“, kde došlo ke snížení naléhavosti, a zdravotnictví, školství, hospodářské kriminality, dopravní obslužnosti a mezilidských vztahů, kde se situace významně neposunula, ve všech ostatních oblastech došlo k nárůstu odpovědí „je to velmi naléhavé“. V následující tabulce uvádíme ty položky, ve kterých došlo k opravdu významnému posunu oproti minulému šetření o 10 a více procentních bodů. Spolu s nárůstem podílu odpovědí „je to velmi naléhavé“ došlo často i k výraznému posunu v pořadí.

Tabulka 2. Názorový posun 2021/23 - % odpovědí „je to velmi naléhavé“

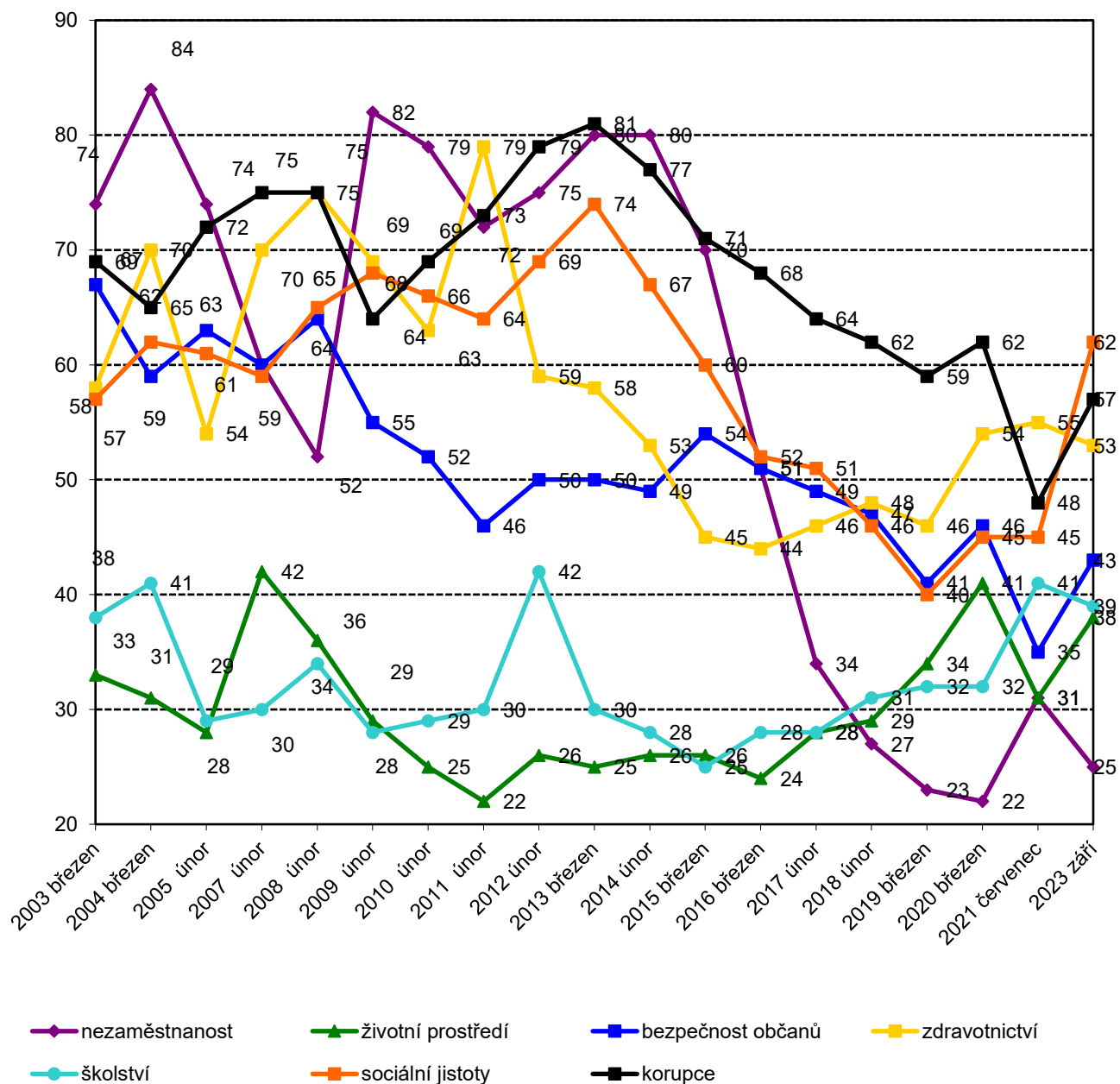
	2021	Pořadí v roce 21	2023	Pořadí v roce 23	Rozdíl
	%		%		%
Energetické zdroje	30	20	63	2	33
Přistěhovalectví	33	13	57	7	24
Životní úroveň	30	18	49	9	19
Politická situace	41	8	59	5	18
Sociální jistoty	45	7	62	3	17
Veřejné finance	56	1	71	1	15
Situace v armádě	13	31	25	27	12
Fungování hospodářství	48	4	59	4	11
Fungování úřadů	27	22	38	18	11
Celková nálada	32	14	42	13	10
Členství v EU	18	28	28	24	10
Dodržování lidských práv	30	19	40	15	10
Řešení pandemie COVID	55	3	11	31	-44

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost společnost, 26.6. – 9. 7. 2021, 904 respondentů starších 15 let, 28.7. – 25. 9. 2023, 985 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor

Již jsme komentovali nárůst naléhavosti „veřejných financí“, „energetiky“ a „sociálních jistot“. Je logické, že s těmito oblastmi se pojí i starost o udržení „životní úrovně“ (+19 %, vzestup z 18. na 9. místo). Za pozornost stojí i nárůst naléhavosti „situace v armádě“ (v minulém šetření poslední místo v žebříčku), kde veřejnost nepochybně reflektuje současné bezpečnostní hrozby. U položky „přistěhovalectví“ je třeba uvést, že její naléhavost v roce 2021 výrazně poklesla (o 17 procentních bodů), letos došlo sice k výraznému navýšení, ale zdaleka nebylo dosaženo hodnoty z roku 2016 (71 %), kdy byla na prvním místě.

Z časového srovnání vybraných položek, které nabízí graf 2, vyšlo, že oproti červenci 2021, kdy byla stejná otázka pokládána naposledy, se významně nezměnily podíly odpovědí „je to velmi naléhavé“ v případě zdravotnictví a školství. U čtyřech položek došlo k nárůstu naléhavosti – nejvíce u sociálních jistot (o 17 procentních bodů), dále pak u korupce (o 9 procentních bodů), bezpečnosti občanů (o 8 procentních bodů) a životního prostředí (o 7 procentních bodů). K poklesu došlo u nezaměstnanosti (o 6 procentních bodů). Nemyslíme si, že se situace v daných oblastech nějak změnila, jen zdražování, inflace, ceny energií a podobně zvýšily důraz kladený veřejností právě na sociální jistoty a potažmo na většinu dotazovaných oblastí.

Graf 2: Vývoj naléhavosti zabývání se vybranými oblastmi (v %)

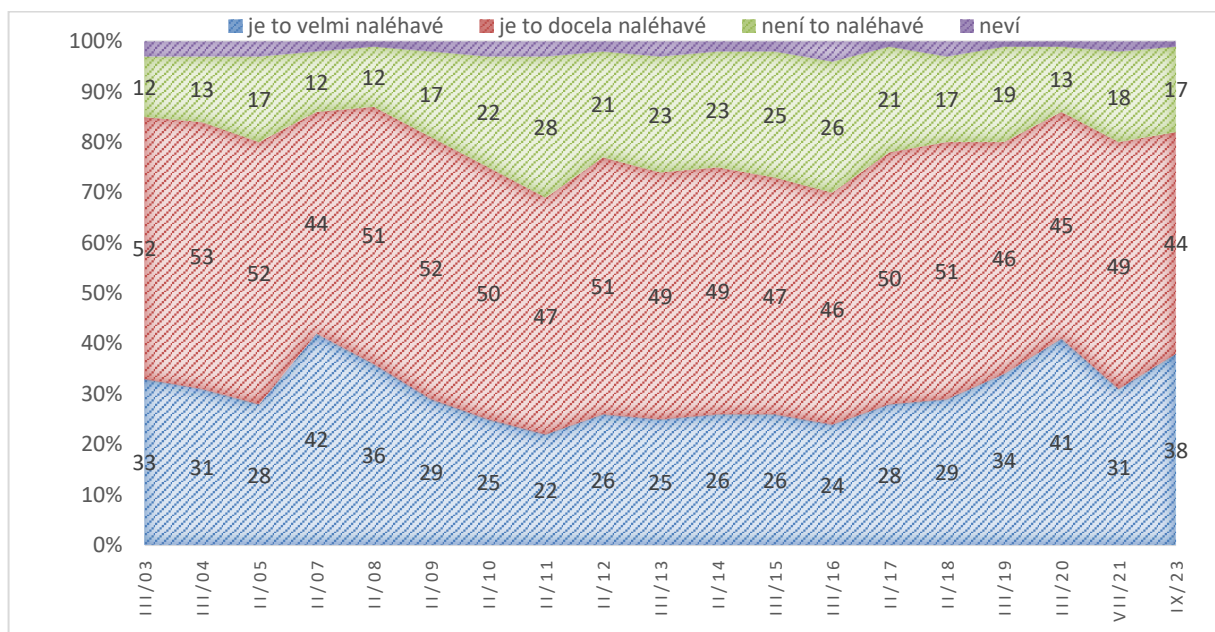

Pozn.: V grafu jsou znázorněny procentuální podíly odpovědi „je to velmi naléhavé“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

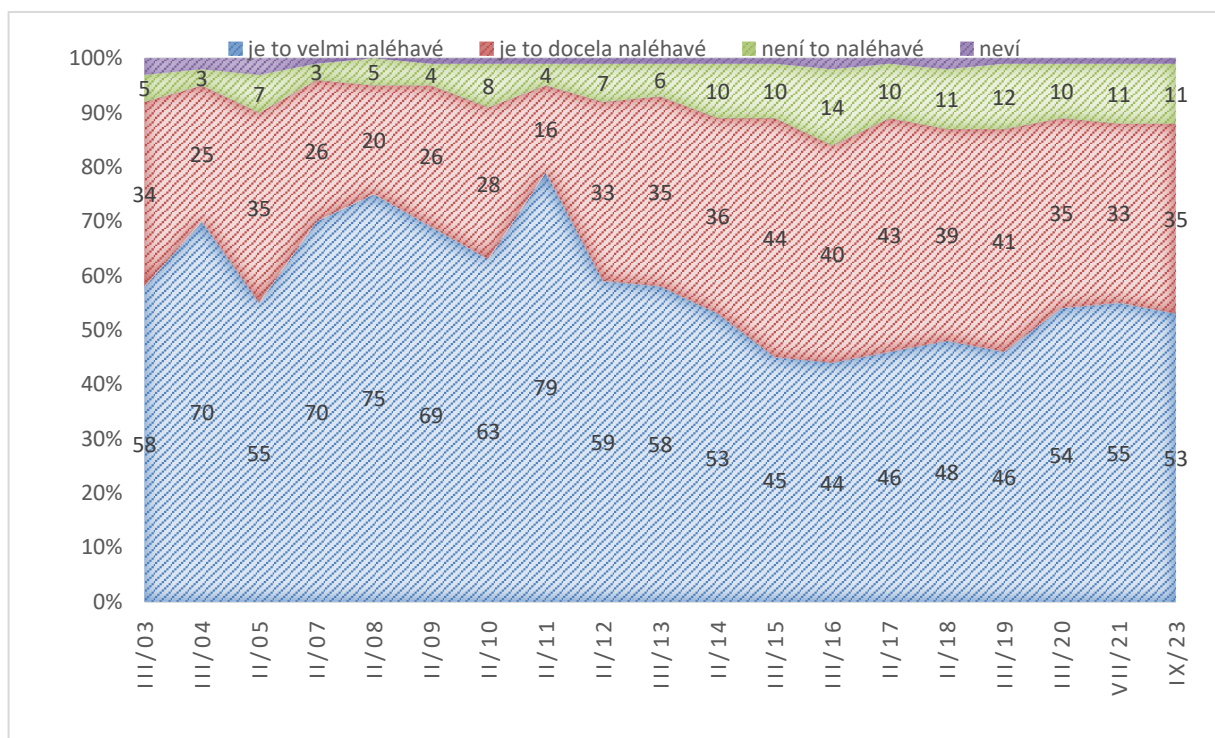
V následujících grafech 3a až 3ae (řazení položek podle dotazníku) uvádíme časové srovnání pro všechny oblasti s tím, že se neomezujeme jen na odpovědi „velmi naléhavé“, aby čtenář získal celkový přehled o vývoji názorů za posledních dvacet resp. deset let (podle zařazení oblasti do šetření). Na zásadní posuny od minulého šetření jsme upozornili v komentářích k výsledkům uvedeným v grafech 1 a 2 a v tabulce 2.

Graf 3a: Naléhavost zabývání se životním prostředím – časové srovnání (%)

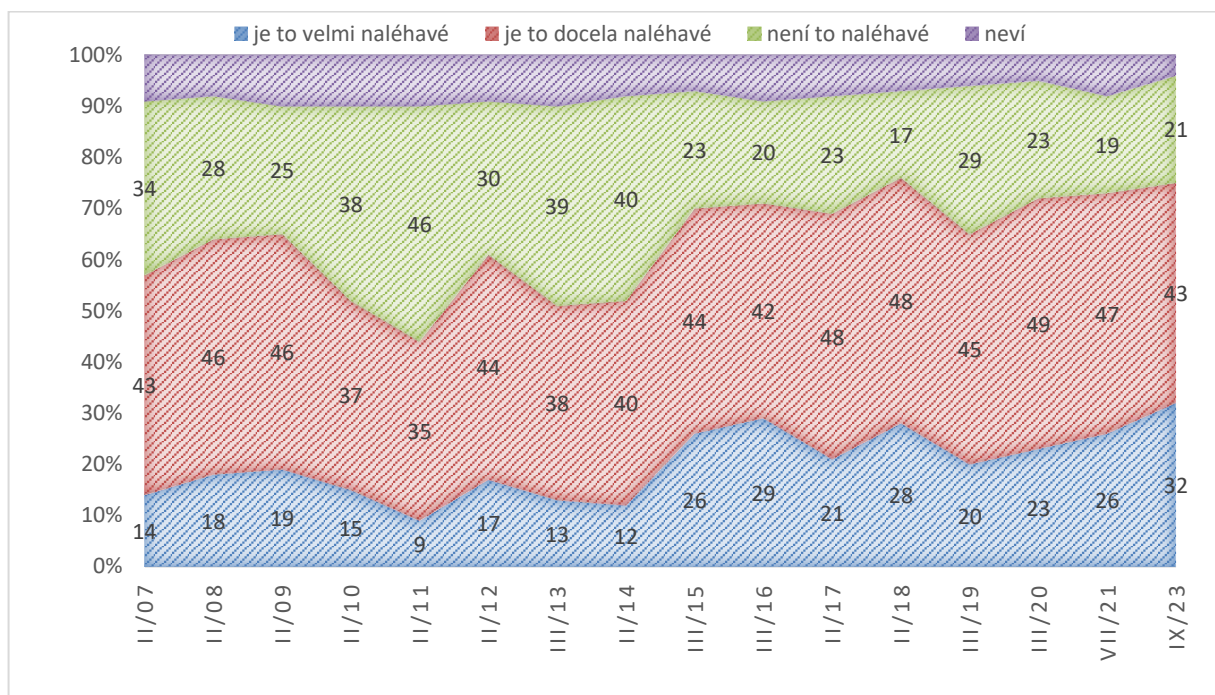
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3b: Naléhavost zabývání se zdravotnictvím – časové srovnání (%)

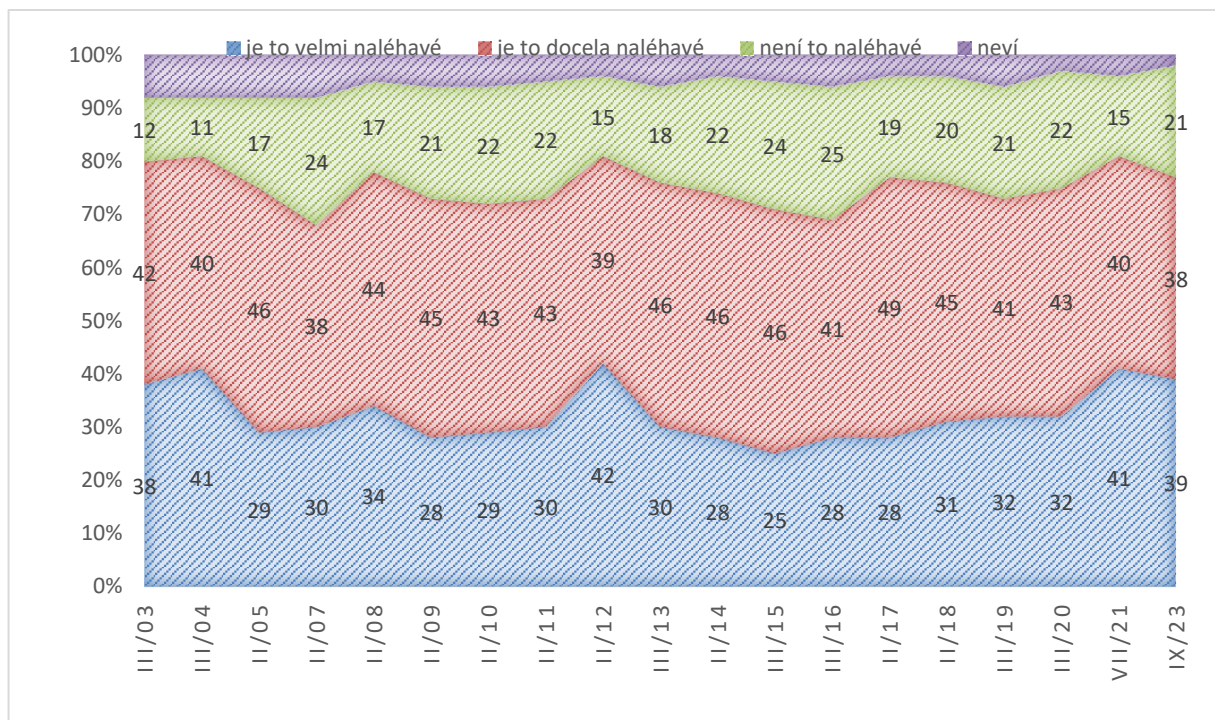
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3c: Naléhavost zabývání se vztahy ČR se zahraničím – časové srovnání (%)

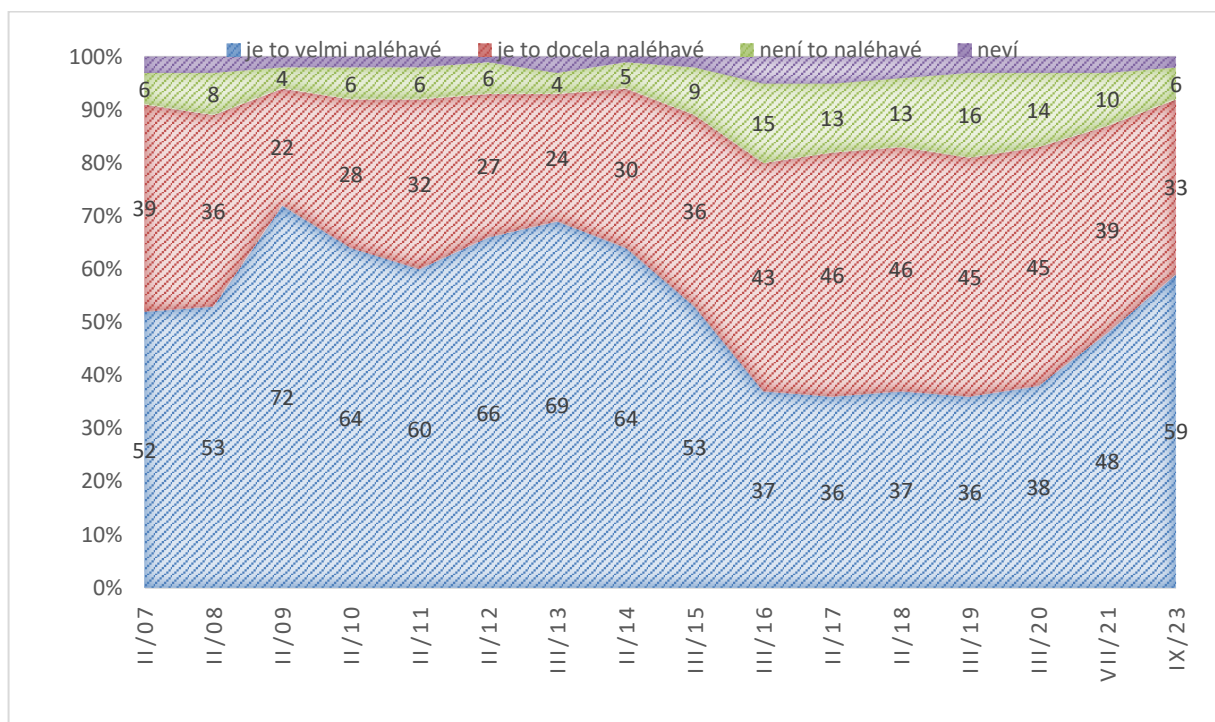
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3d: Naléhavost zabývání se školstvím – časové srovnání (%)

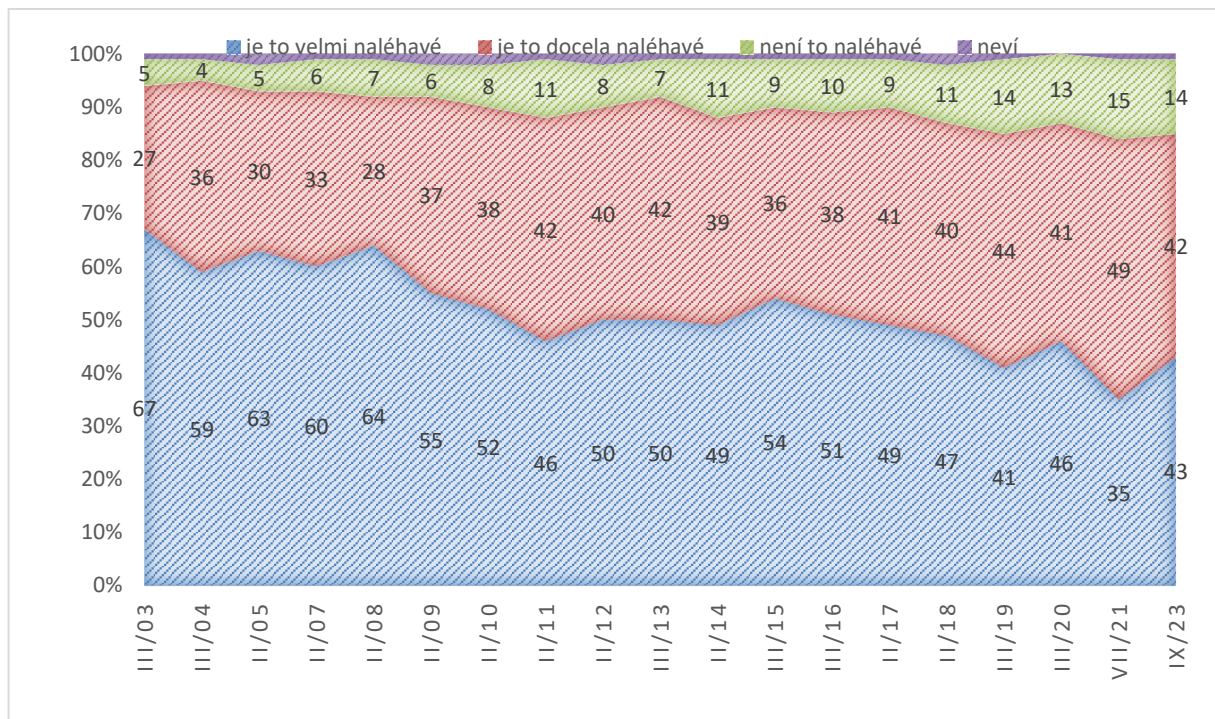
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3e: Naléhavost zabývání se fungováním hospodářství – časové srovnání (%)

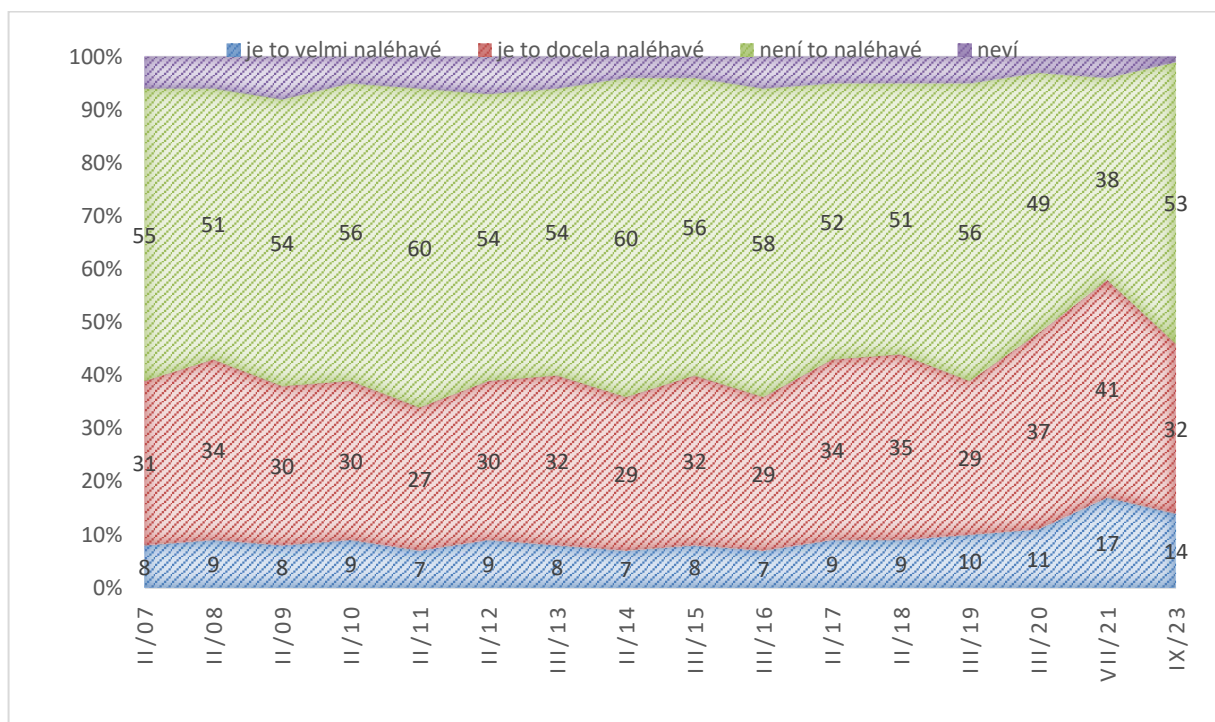
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3f: Naléhavost zabývání se bezpečností občanů, obecnou kriminalitou – časové srovnání (%)

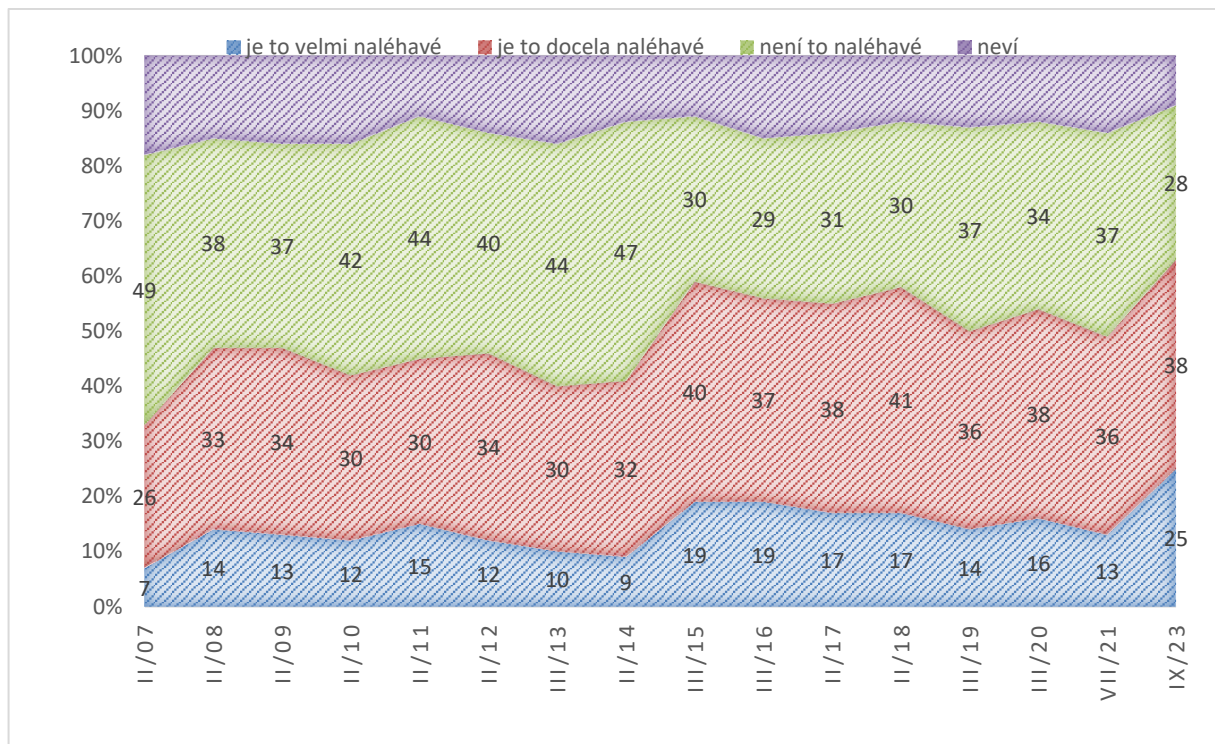
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3g: Naléhavost zabývání se kulturou – časové srovnání (%)

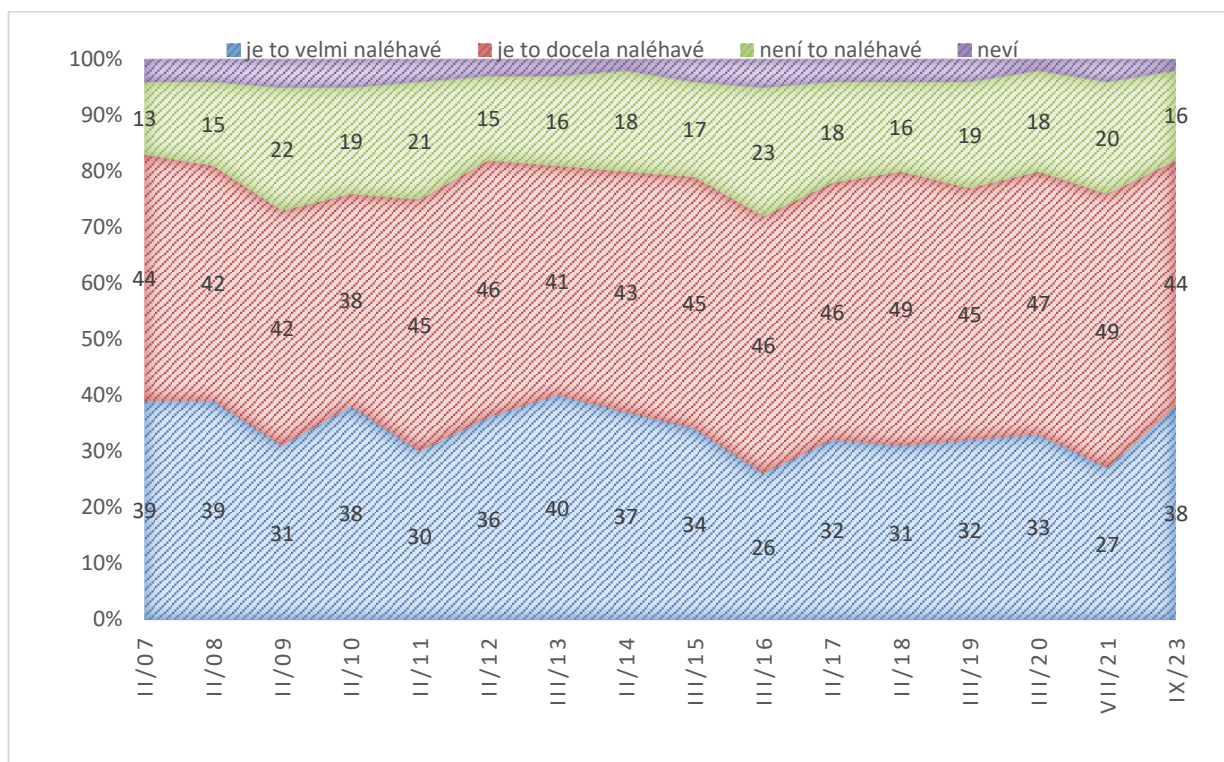
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3h: Naléhavost zabývání se situací v armádě – časové srovnání (%)

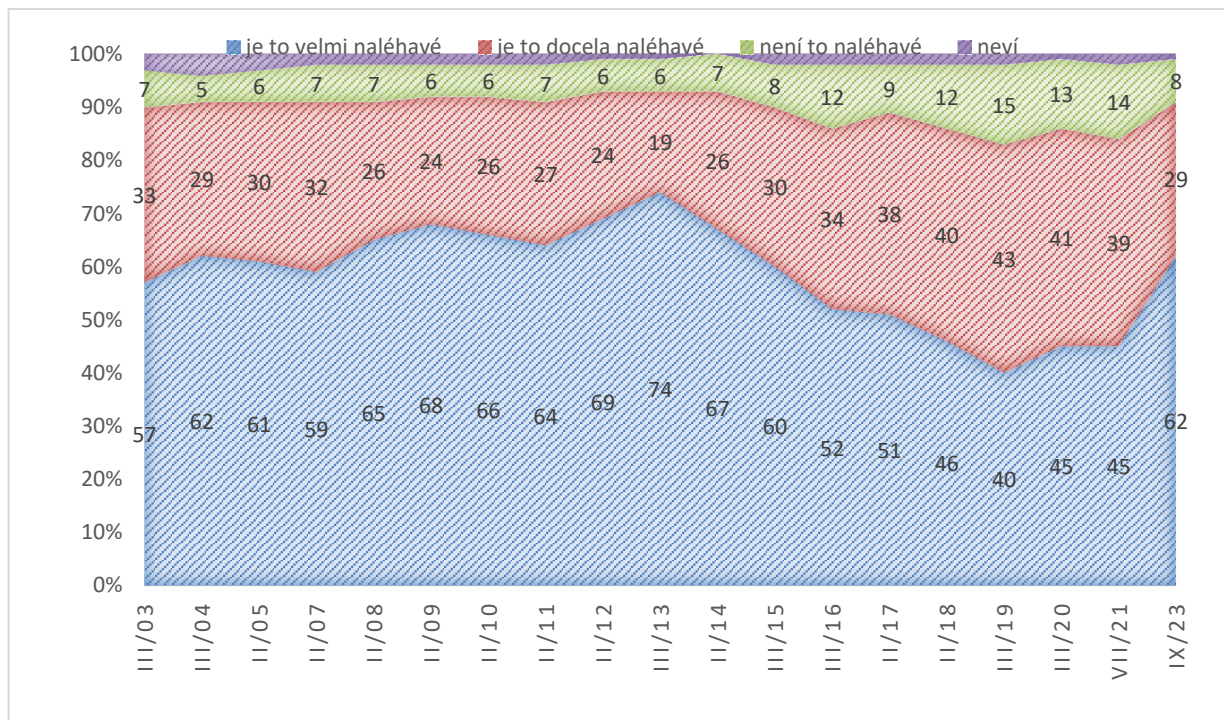
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3i: Naléhavost zabývání se fungováním úřadů – časové srovnání (%)

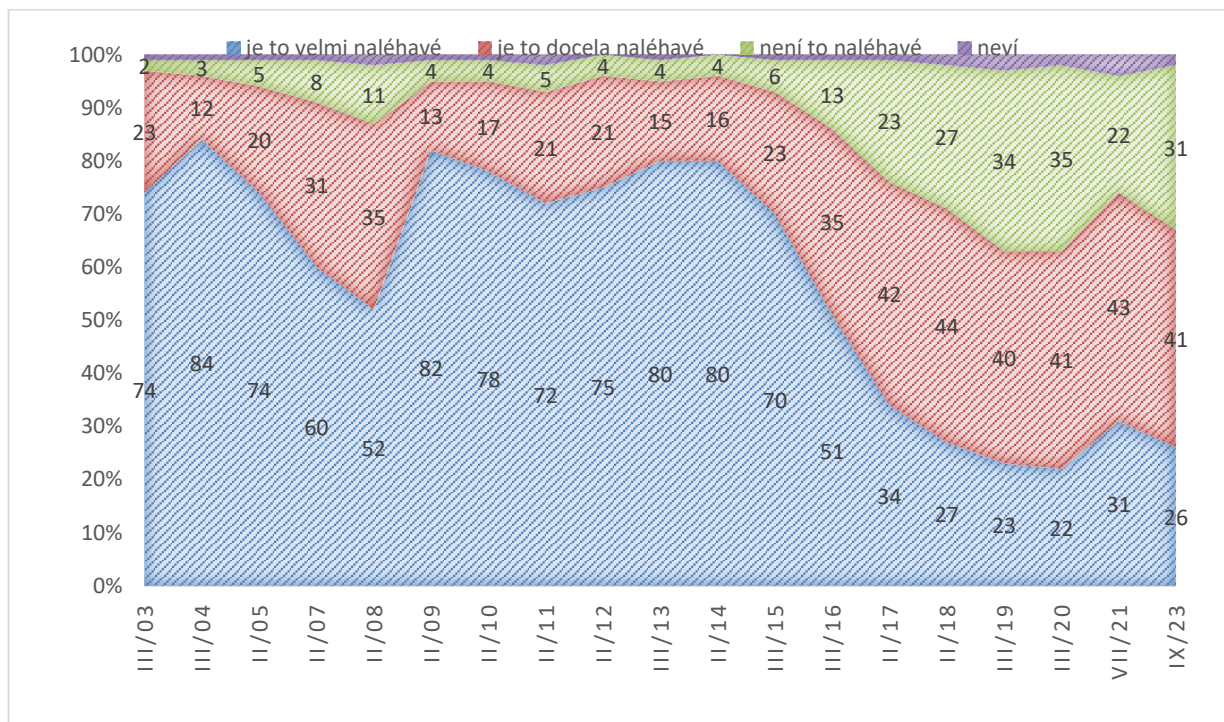
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3j: Naléhavost zabývání se sociálními jistotami – časové srovnání (%)

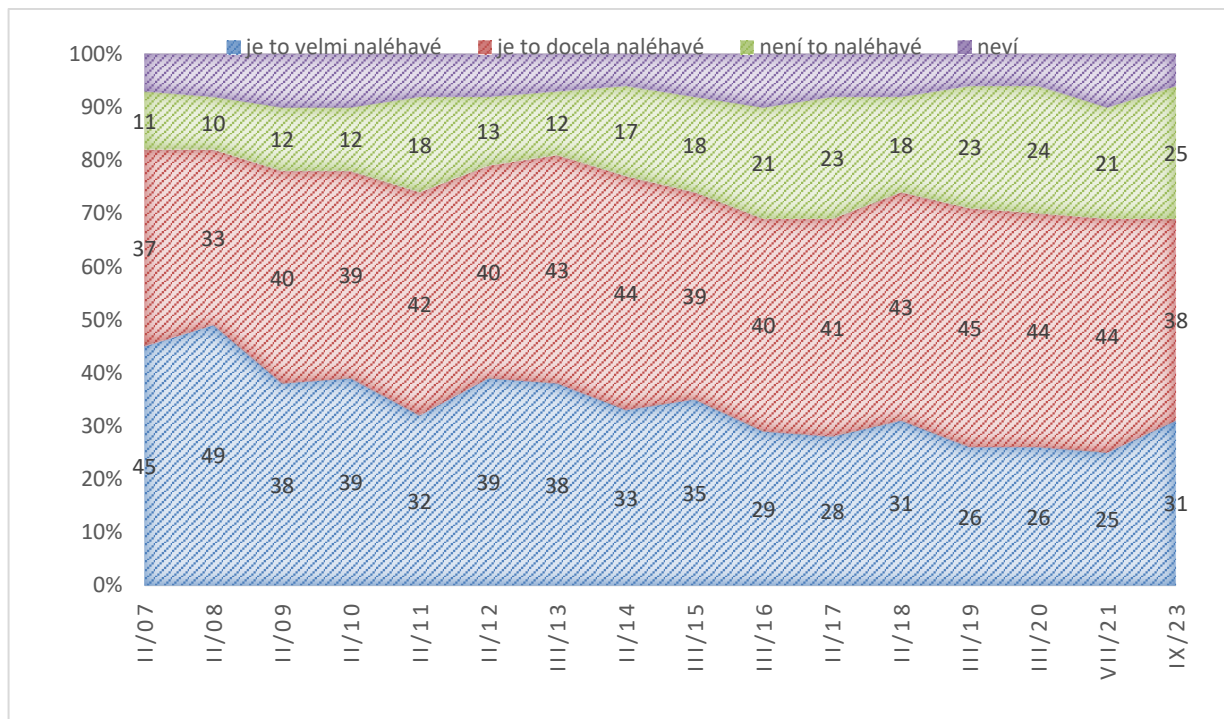
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3k: Naléhavost zabývání se nezaměstnaností – časové srovnání (%)

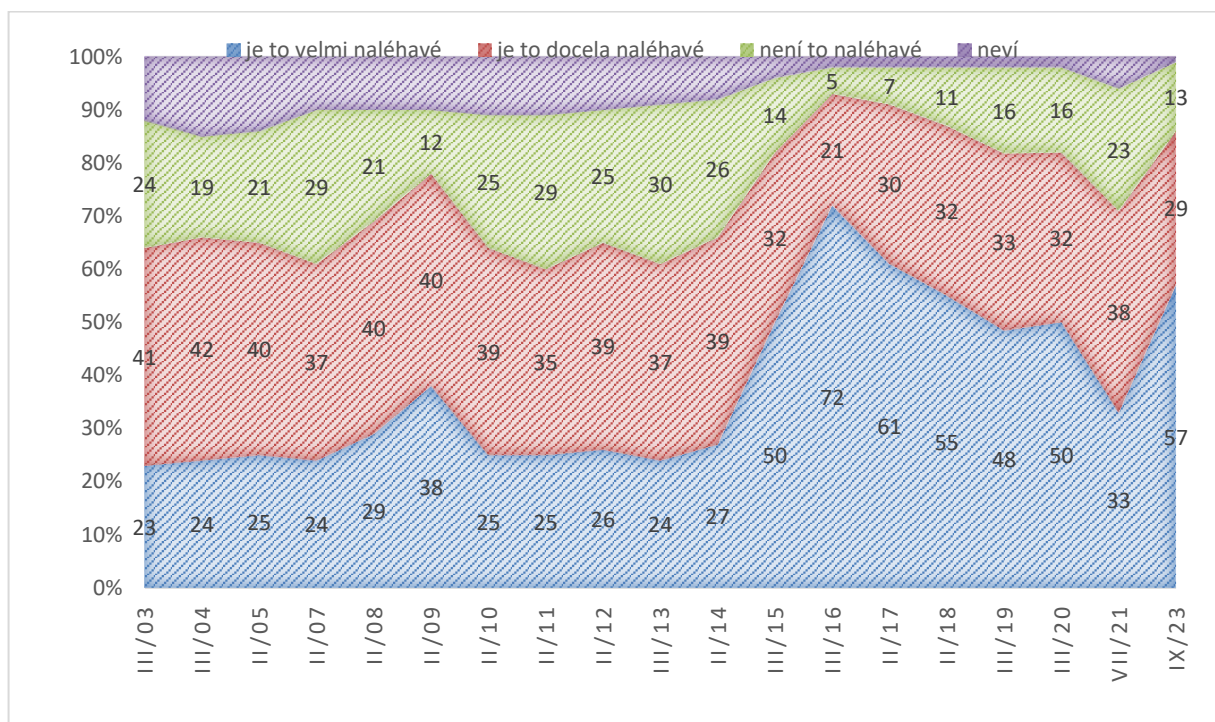
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3l: Naléhavost zabývání se soudnictvím – časové srovnání (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

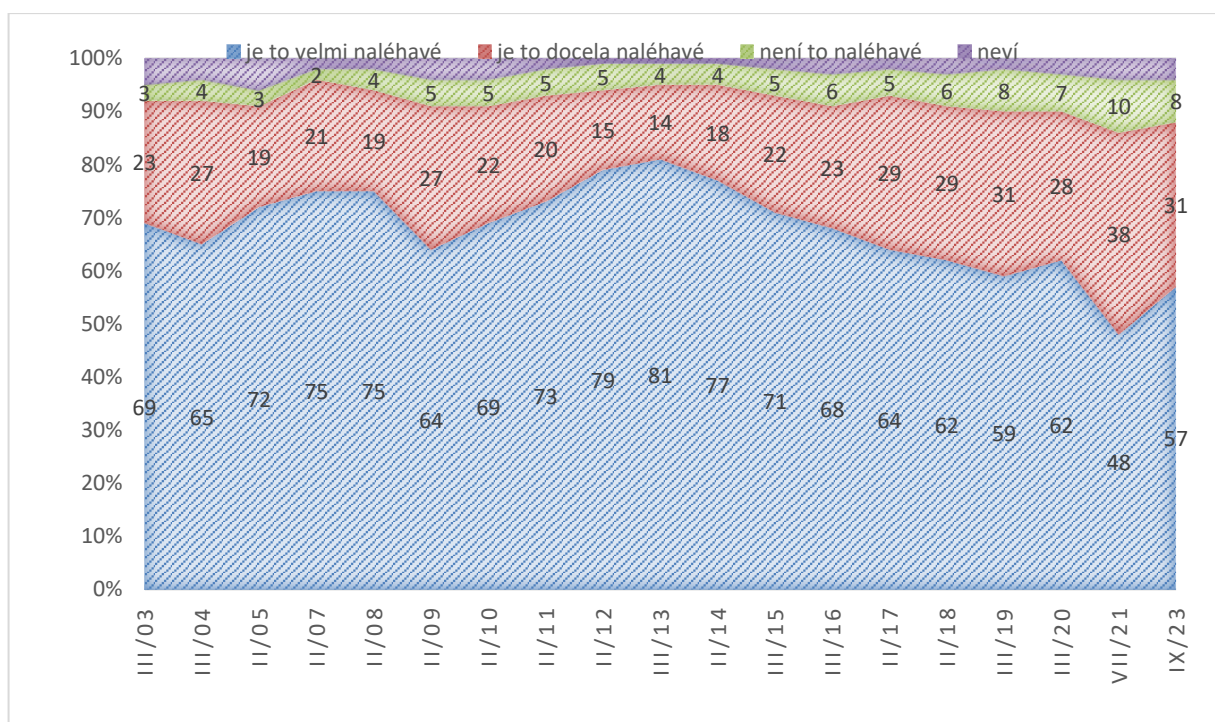
Graf 3m: Naléhavost zabývání se přistěhovalectvím – časové srovnání (%)

Pozn.: Do roku 2005 „problémy spojené s uprchlíky“.

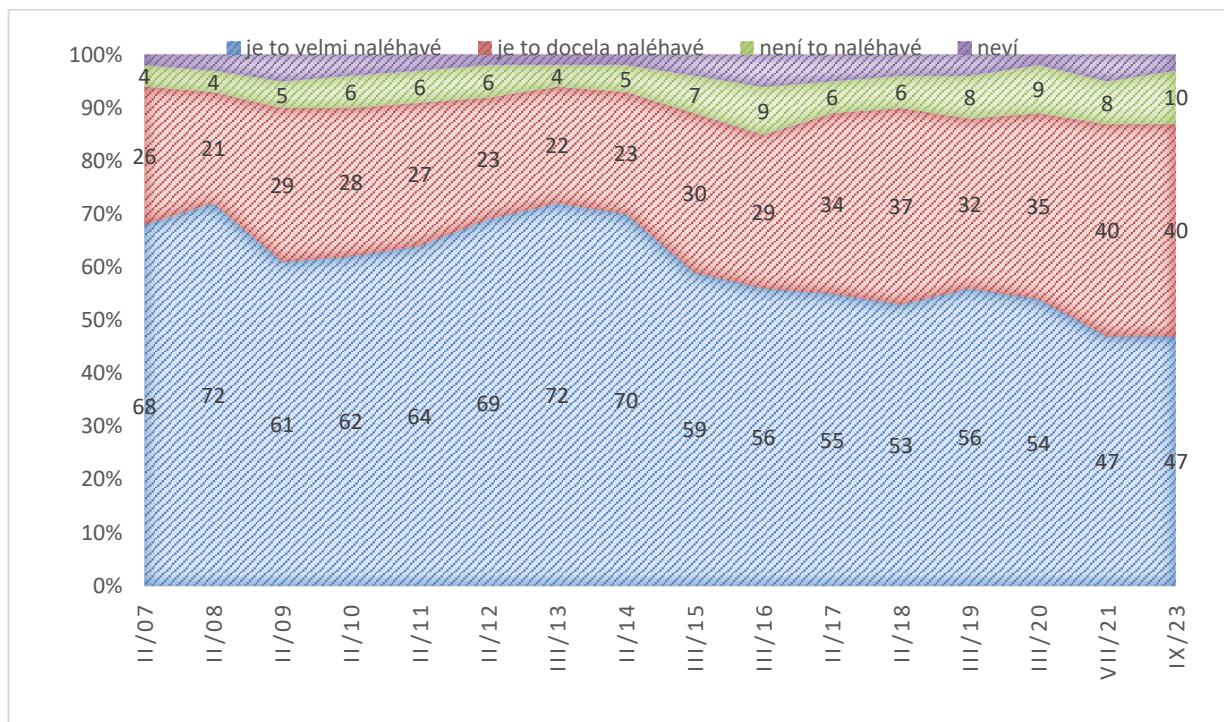
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3n: Naléhavost zabývání se korupcí – časové srovnání (%)

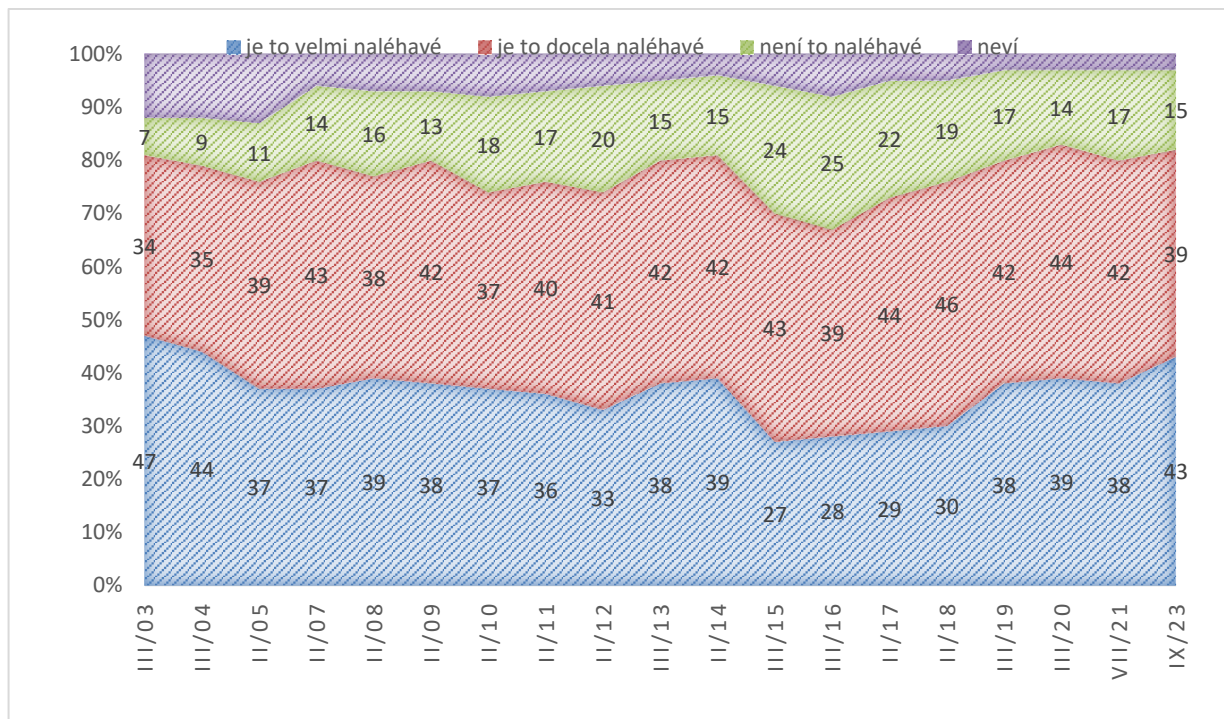
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3o: Naléhavost zabývání se hospodářskou kriminalitou – časové srovnání (%)

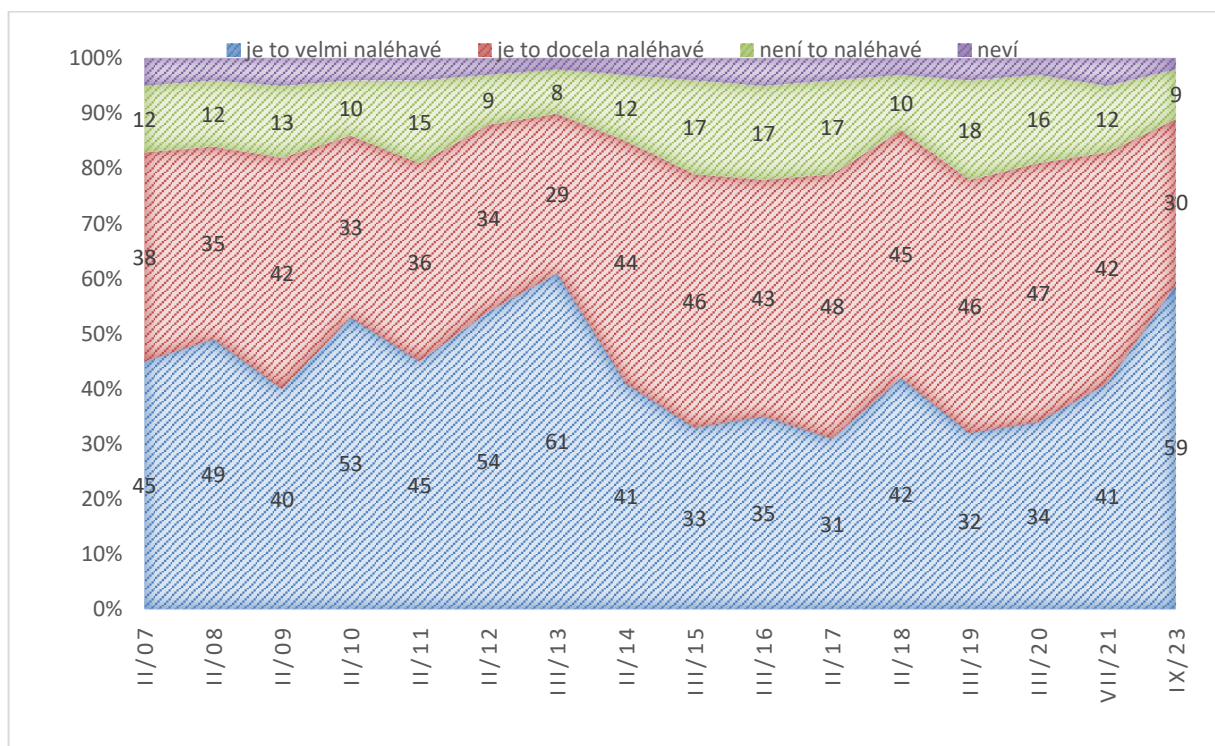
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3p: Naléhavost zabývání se zemědělstvím – časové srovnání (%)

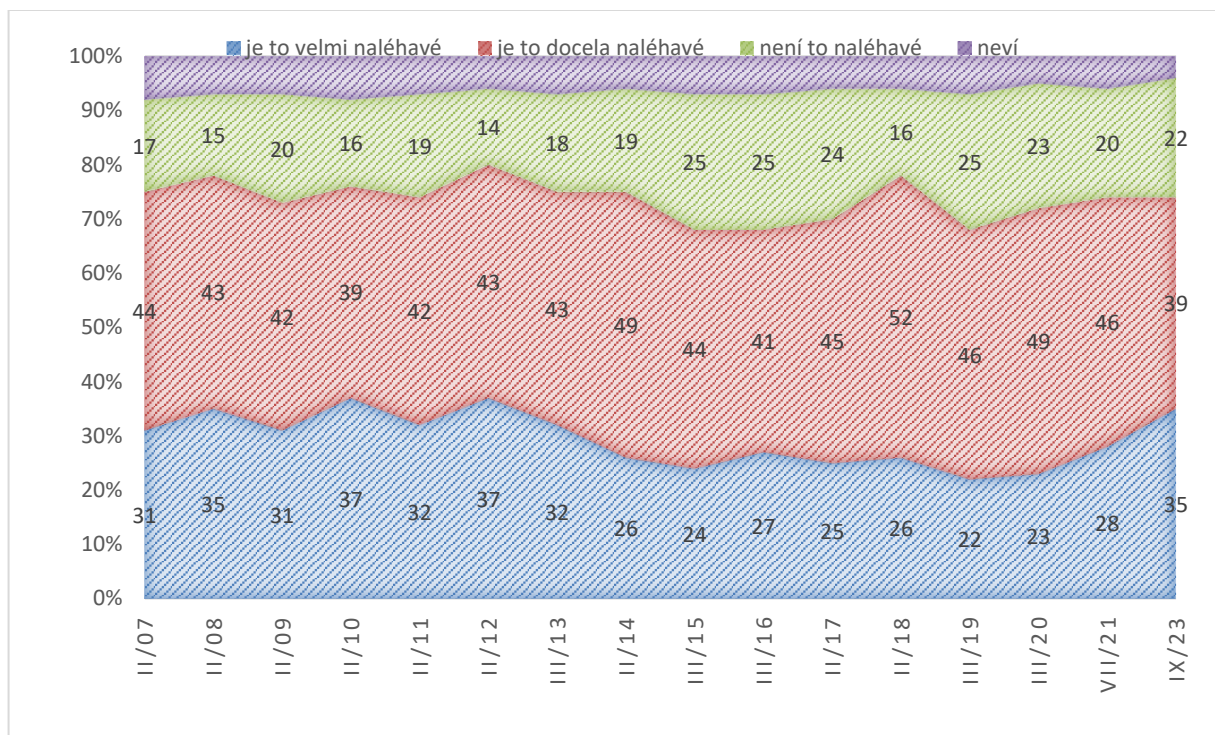
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3q: Naléhavost zabývání se politickou situací v ČR – časové srovnání (%)

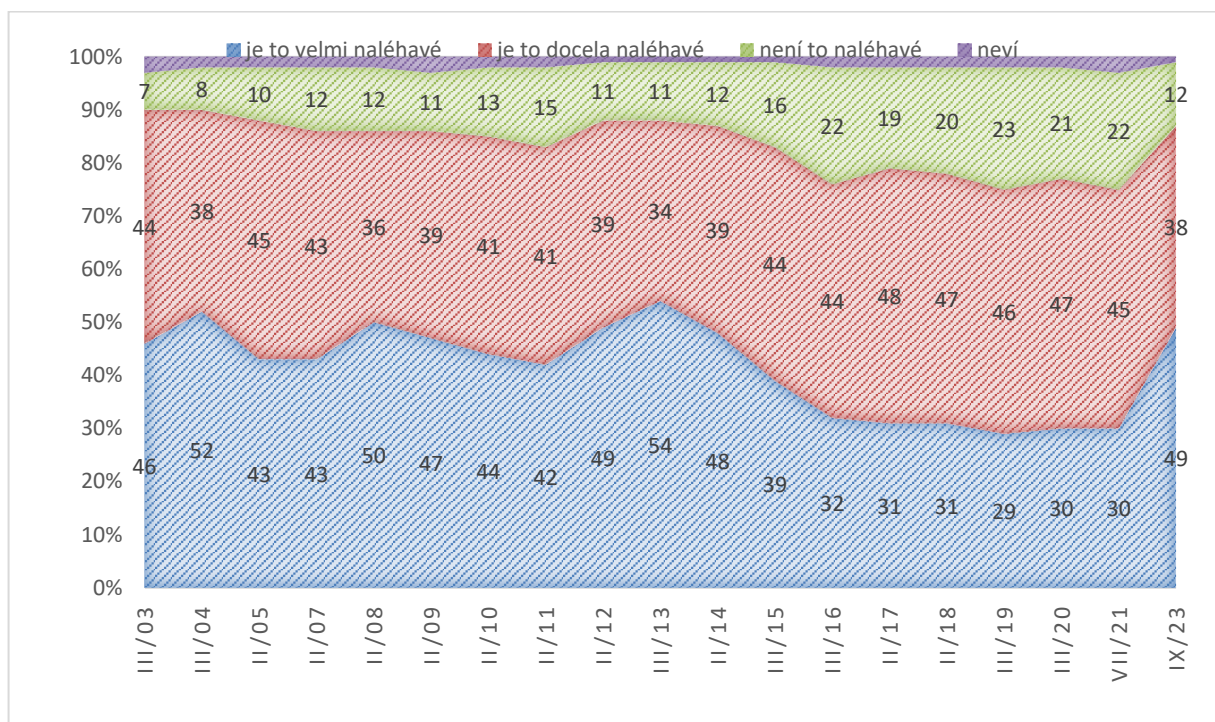
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3r: Naléhavost zabývání se možnostmi občanů podílet se na rozhodování – časové srovnání (%)

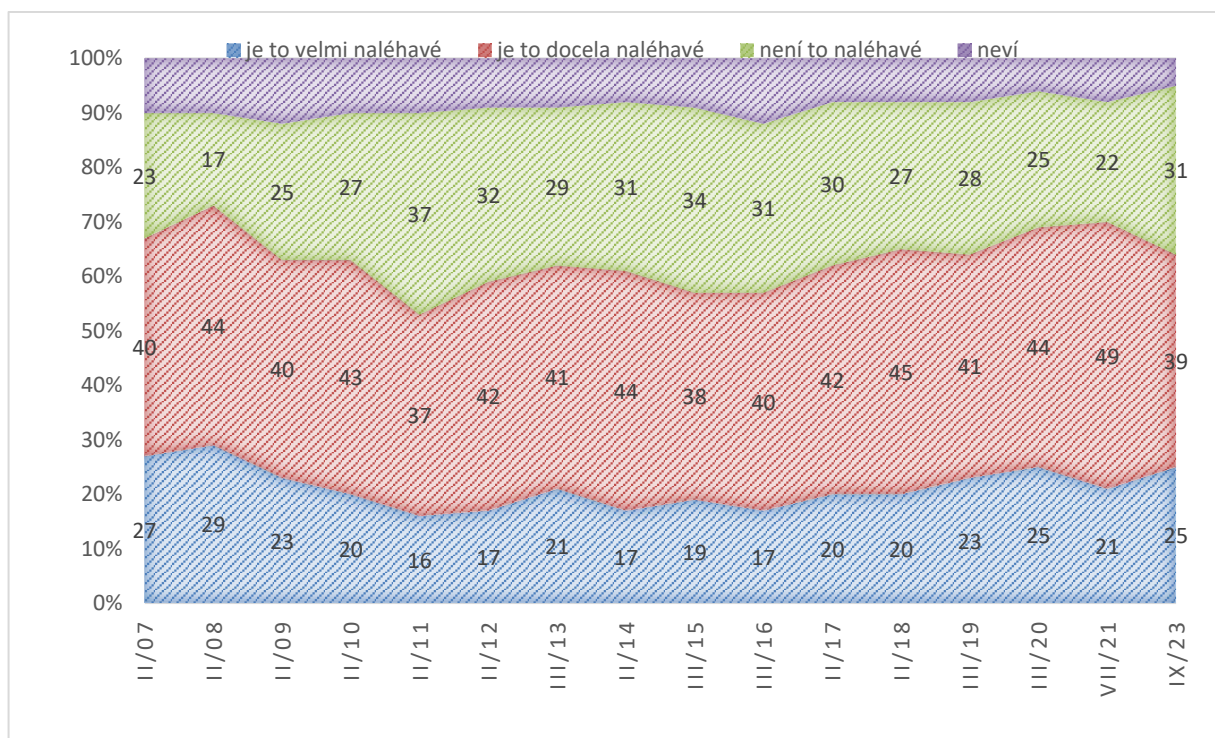
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3s: Naléhavost zabývání se životní úrovní – časové srovnání (%)

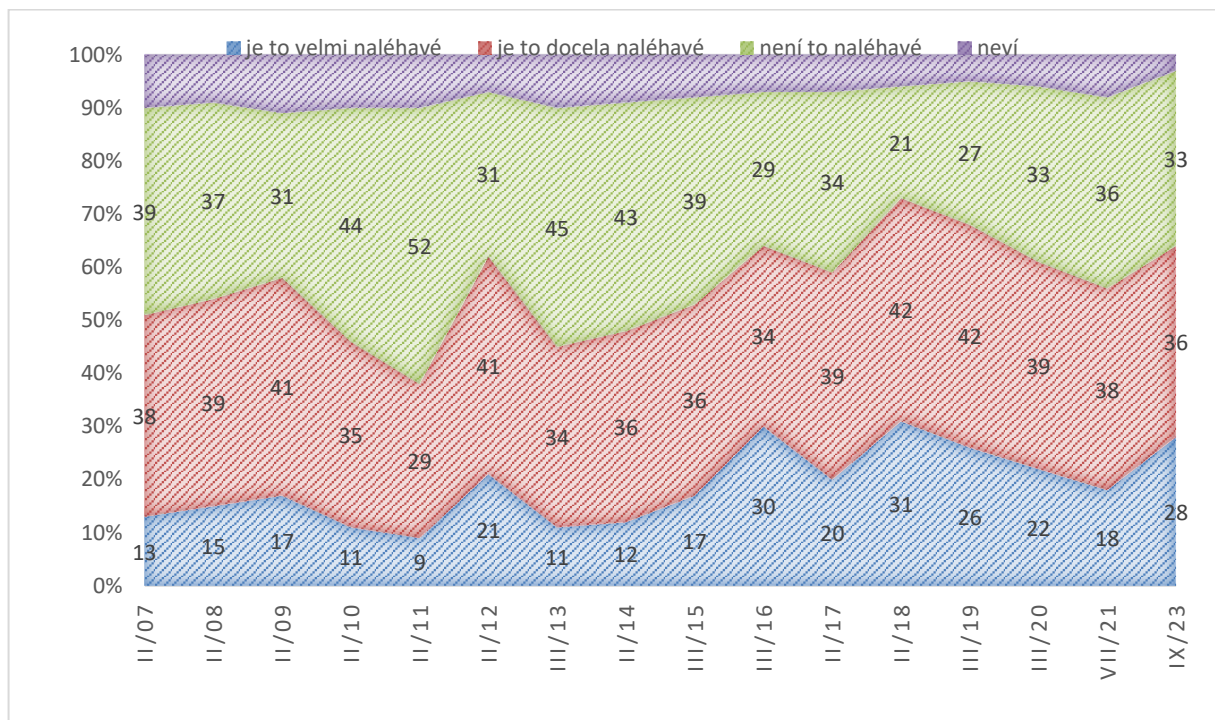
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3t: Naléhavost zabývání se vědou a výzkumem – časové srovnání (%)

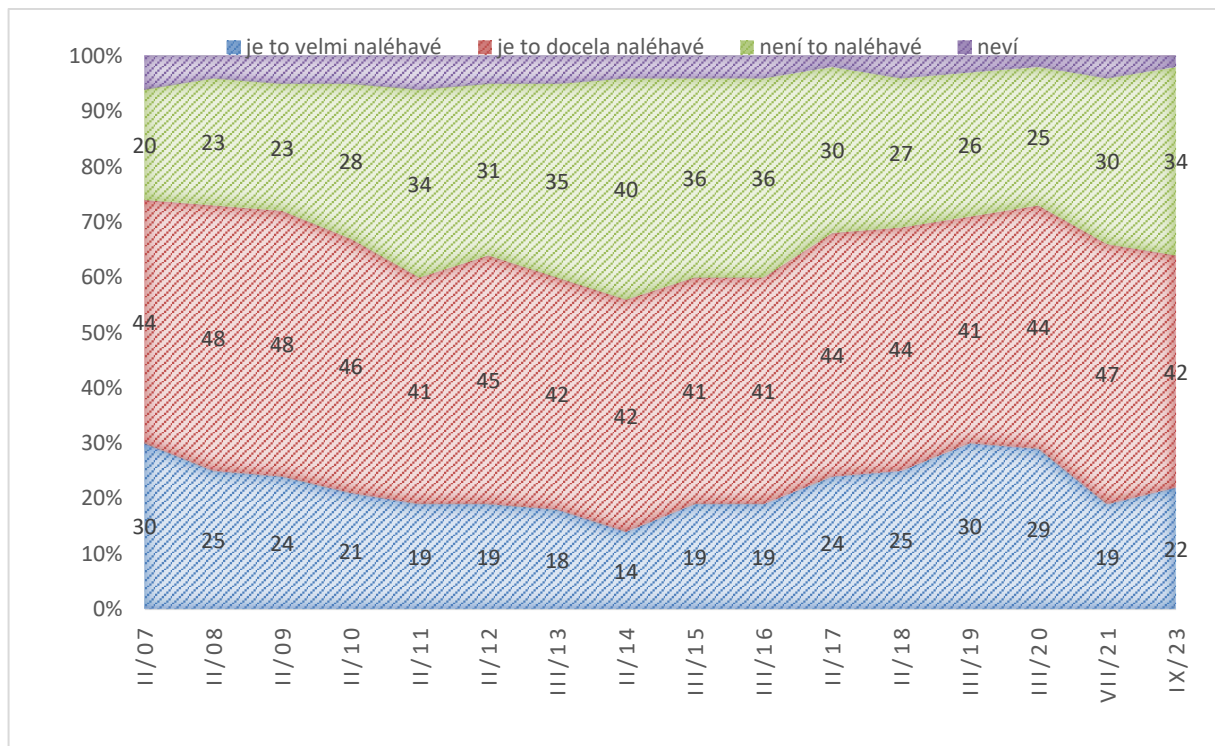
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3u: Naléhavost zabývání se členstvím ČR v EU – časové srovnání (%)

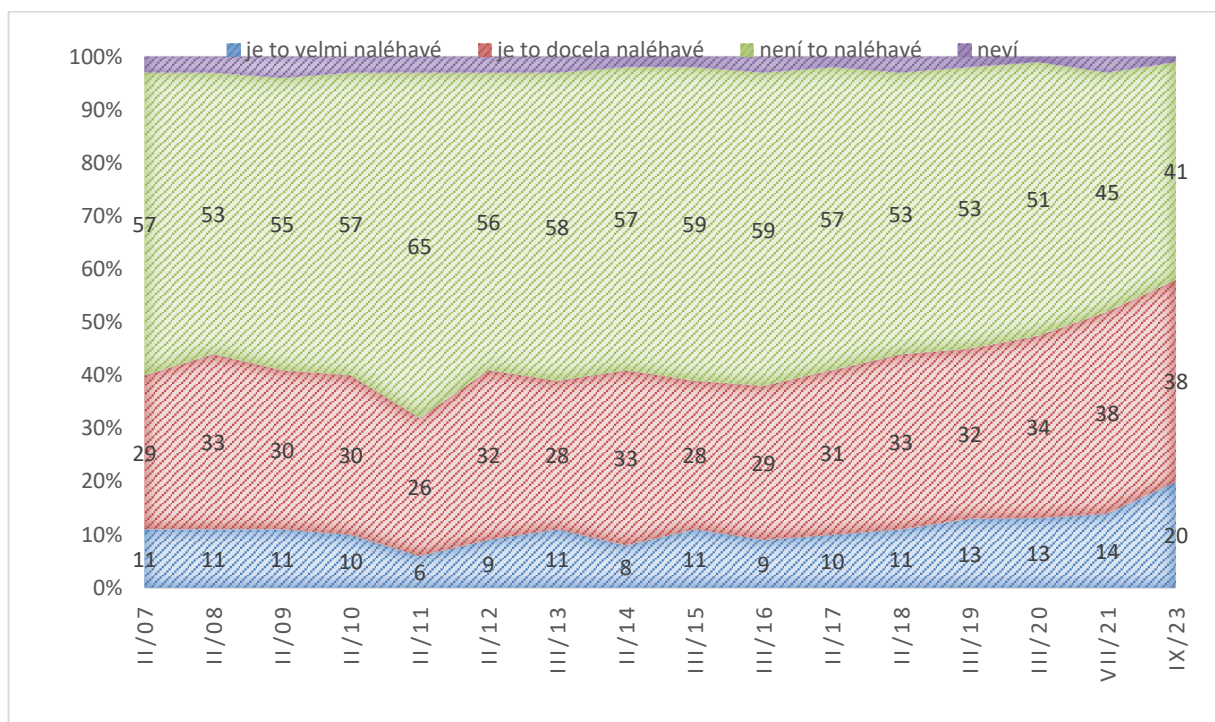
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3v: Naléhavost zabývání se dopravní obsluhovaností – časové srovnání (%)

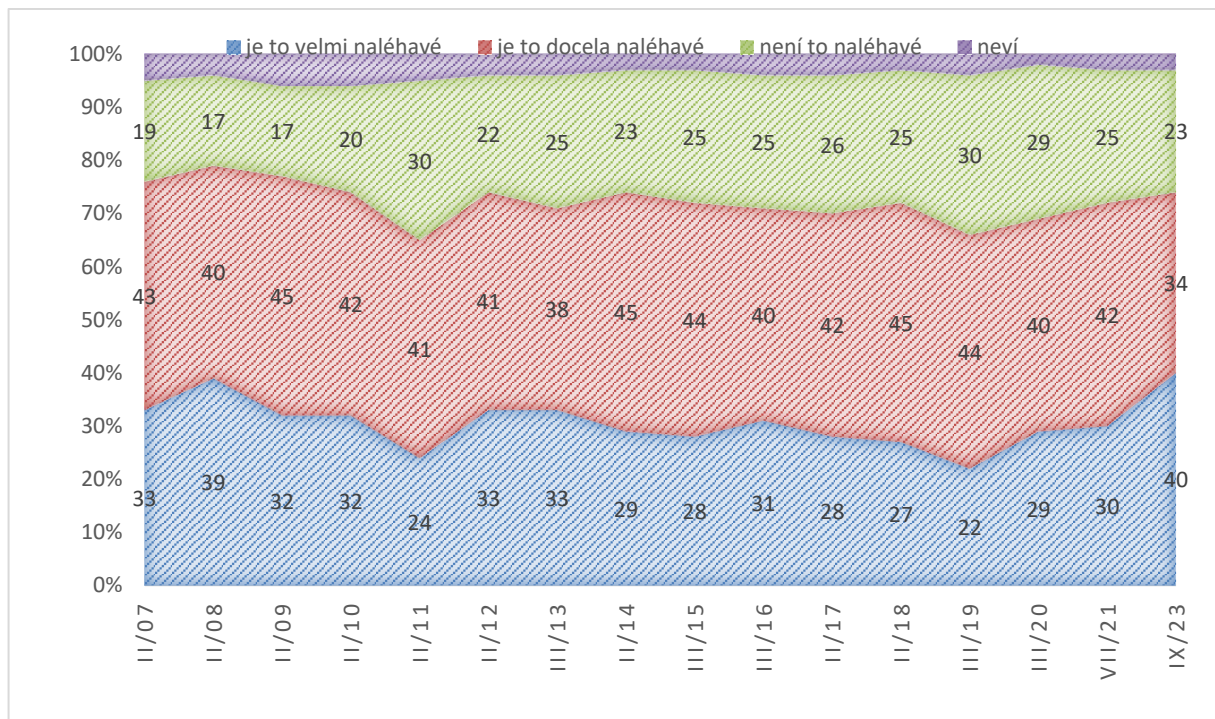
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3w: Naléhavost zabývání se nabídkou zboží a služeb – časové srovnání (%)

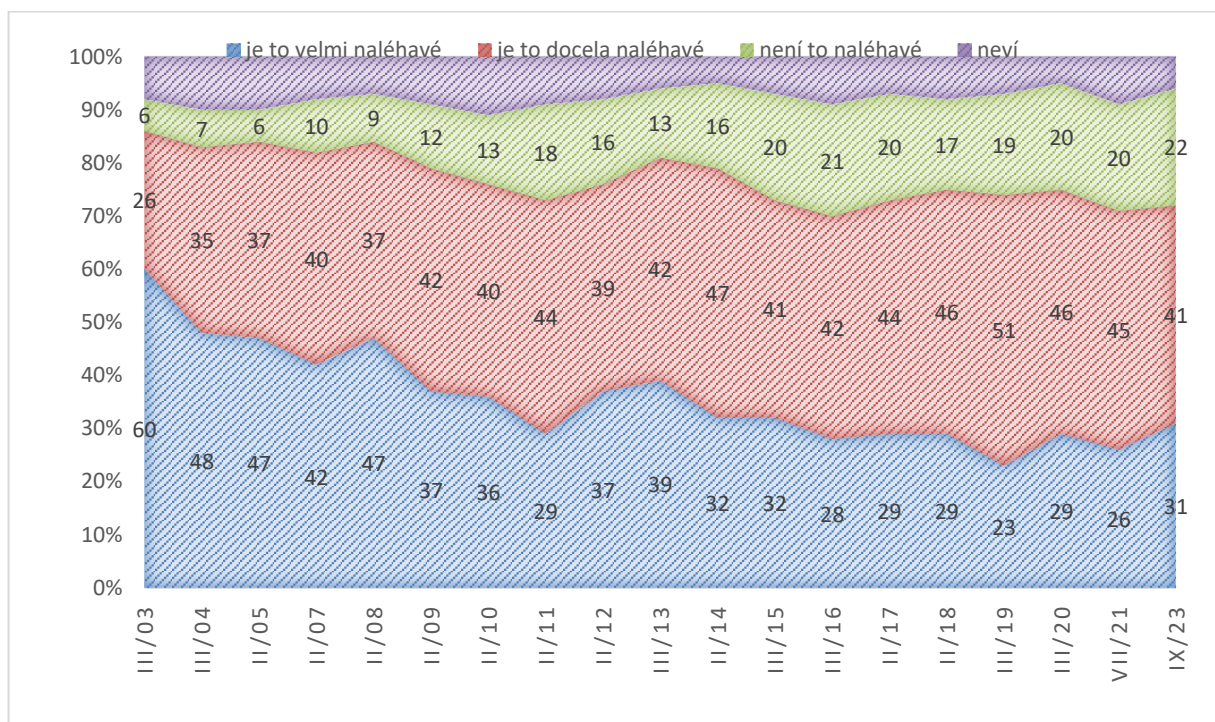
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3x: Naléhavost zabývání se dodržováním lidských práv – časové srovnání (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

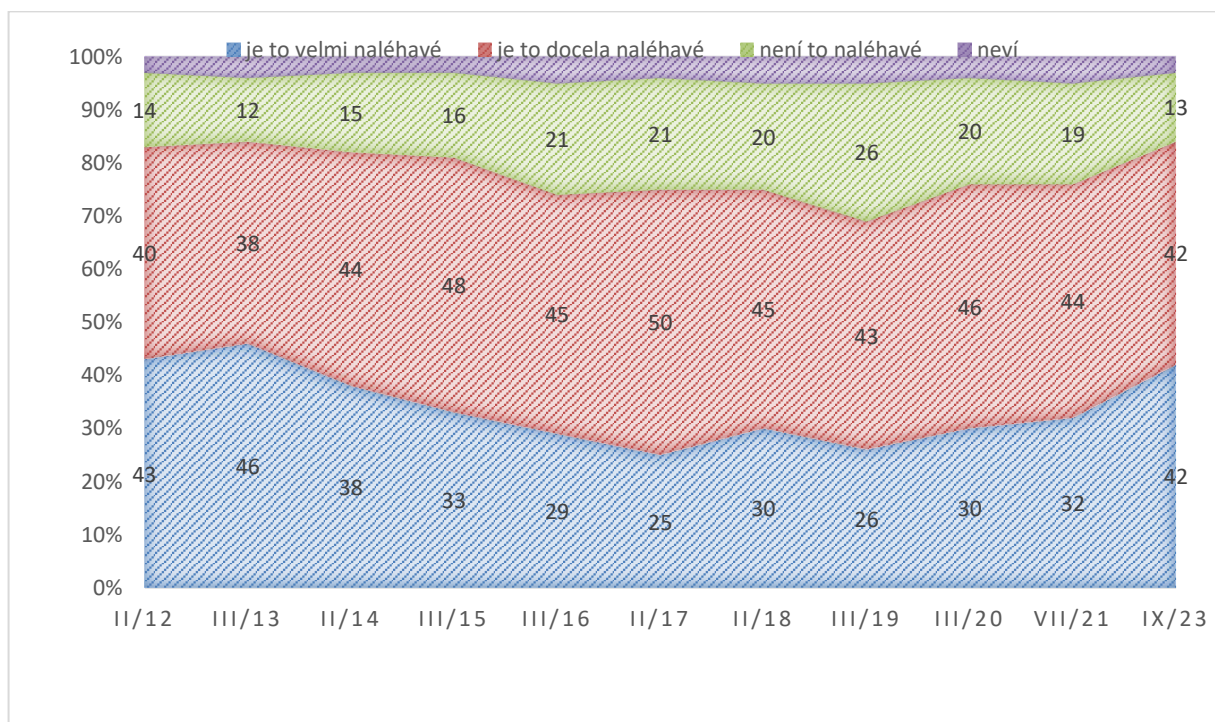
Graf 3y: Naléhavost zabývání se právním prostředím – časové srovnání (%)

Pozn.: Do roku 2005 „právní systém“.

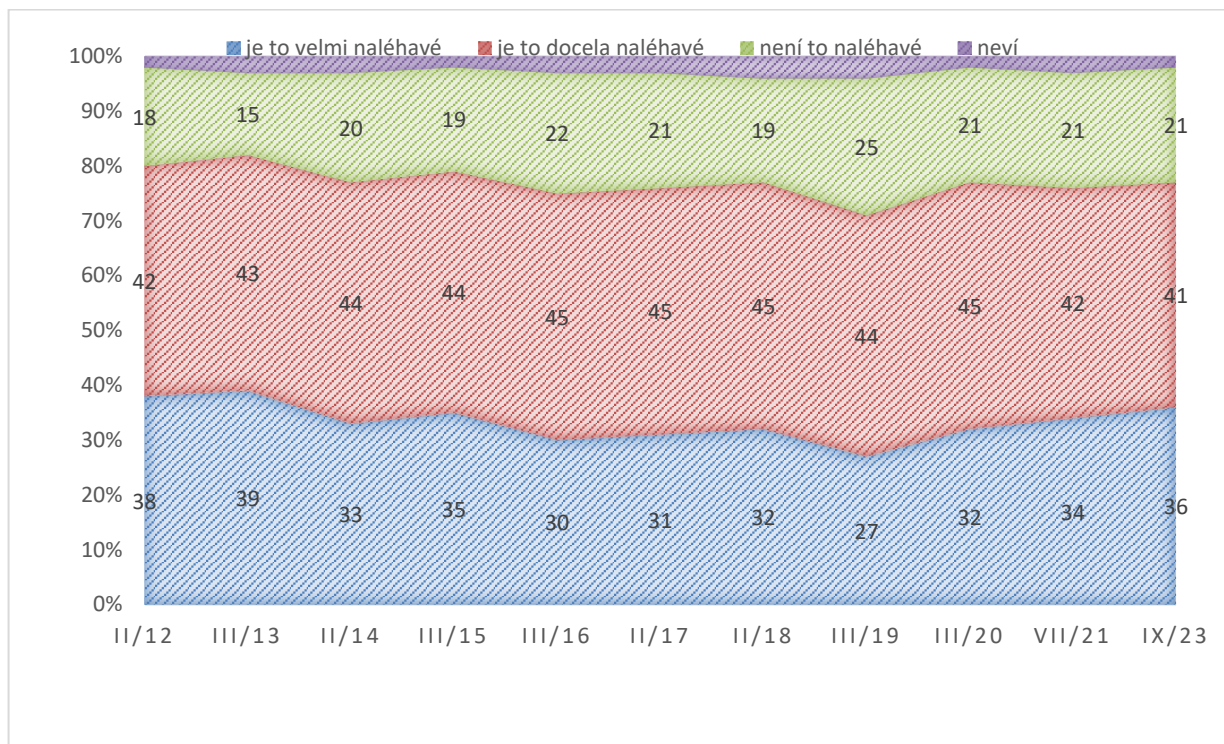
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3z: Naléhavost zabývání se celkovou náladou ve společnosti – časové srovnání (%)

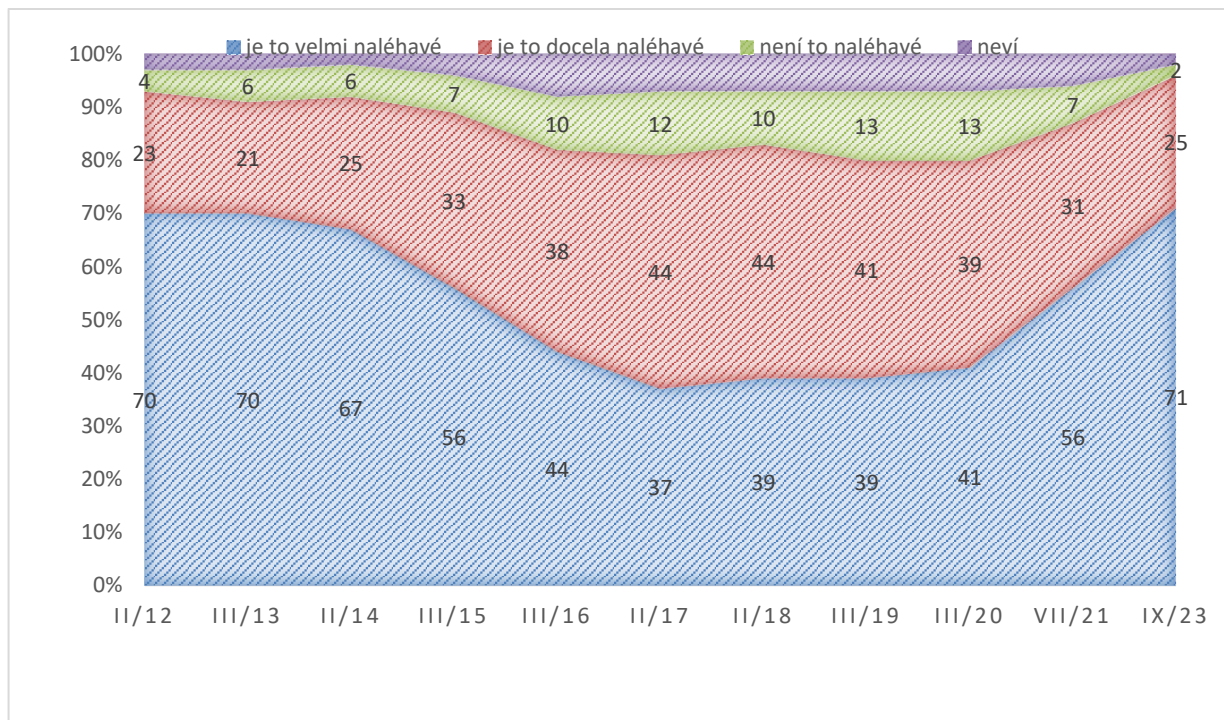
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3aa: Naléhavost zabývání se mezilidskými vztahy – časové srovnání (%)

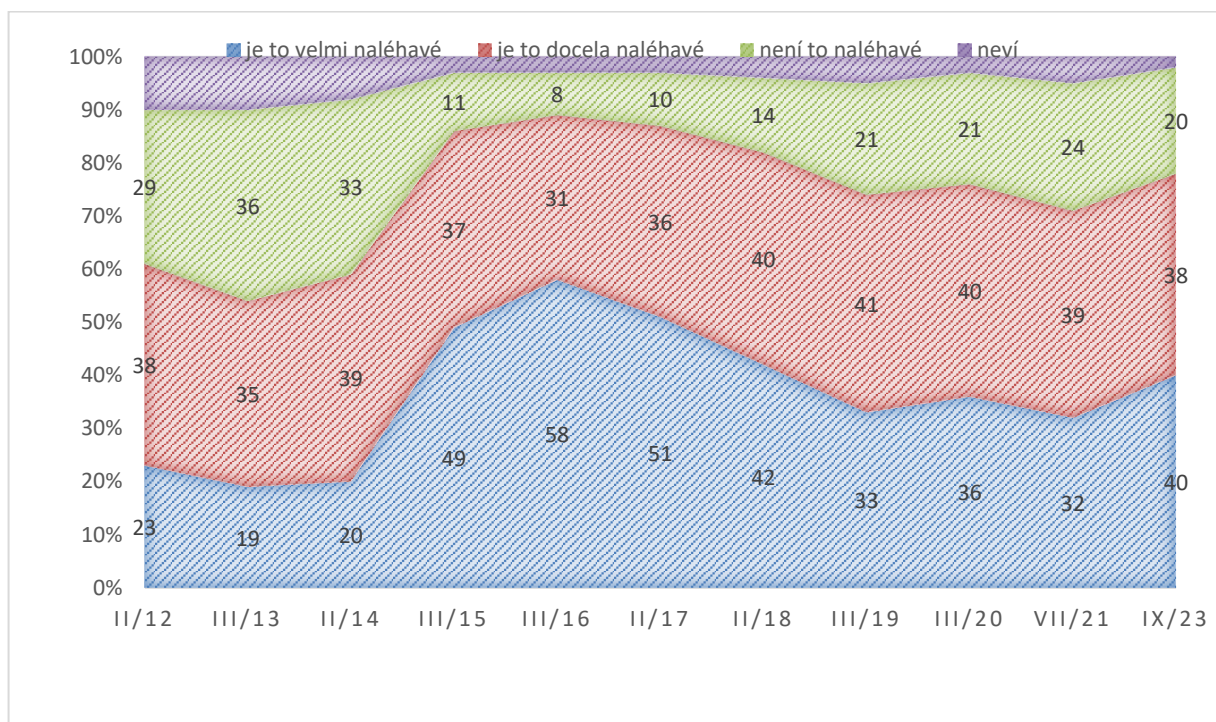
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3ab: Naléhavost zabývání se stavem veřejných financí – časové srovnání (%)

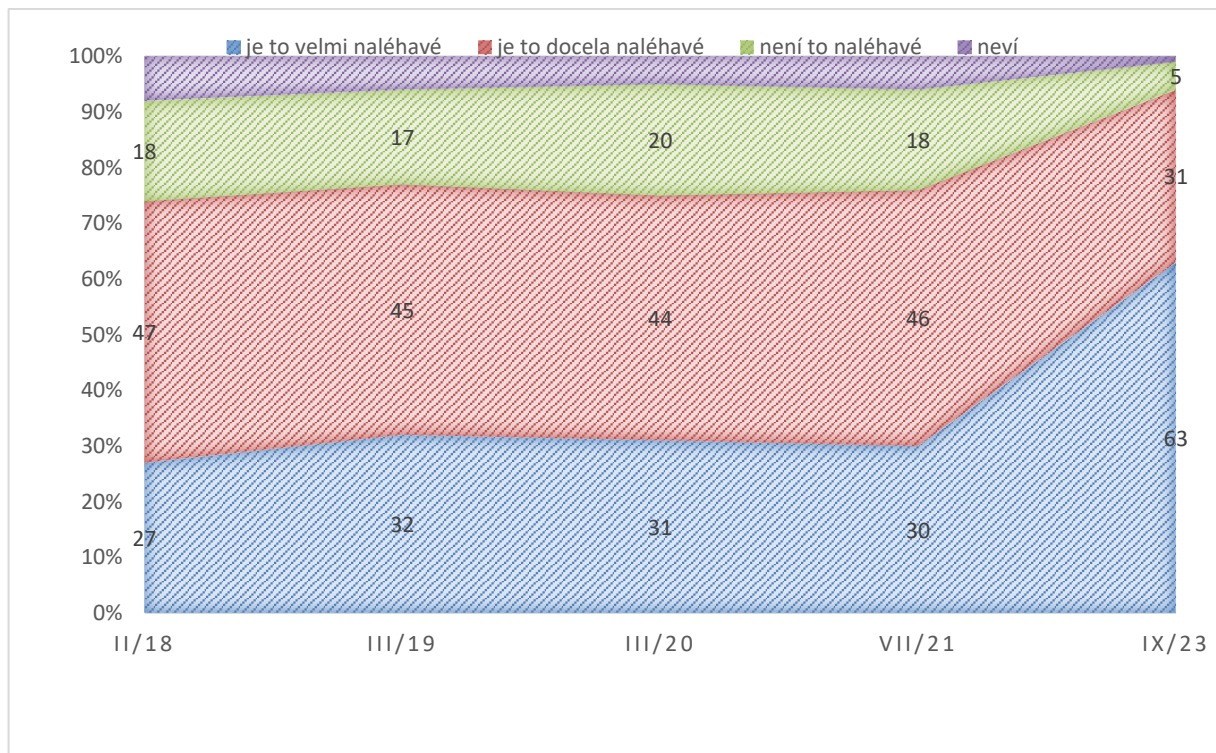
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3ac: Naléhavost zabývání se bezpečnostní situací ČR – časové srovnání (%)

Zdro CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3ad: Naléhavost zabývat se zdroji, výrobou a distribucí energie – časové srovnání (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v23-08</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>28.7. – 25.9. 2023</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj a velikost místa bydliště x kraj</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>985</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>88</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem technikou CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PO.5</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>po231031</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>31. října 2023</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Milan Tuček</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinelý. |